

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MICHAL BOBEK IŠVADA,
pateikta 2017 m. liepos 26 d.¹

Byla C-270/17 PPU

**Openbaar Ministerie
prieš
Tadą Tupiką**

(Rechtbank Amsterdam (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Europos arešto orderis – Neprivalomo nevykdymo pagrindai – Arešto orderis, išduotas siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę – Sąvoka „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] priimtas sprendimas“ – Apeliacinis procesas“

I. Įvadas

1. Lietuvos teismas dėl Lietuvos piliečio Tado Tupiko išdavė Europos arešto orderį (toliau – EAO). Šis teismas prašo perduoti T. Tupiką, kuris šiuo metu laikomas suimtas Nyderlanduose, kad jam būtų įvykdyta vienu metų ir keturių mėnesių laisvės atėmimo bausmė.
2. Šią bausmę skyrė Lietuvos pirmosios instancijos teismas, kuriam nagrinėjant bylą T. Tupikas dalyvavo asmeniškai. T. Tupikas apskundė nuosprendį. Iš EAO pateiktos informacijos neįmanoma nustatyti, ar jis asmeniškai dalyvavo apeliacinės instancijos teismo procese. Apeliacinis skundas buvo atmestas.
3. EAO grindžiamas pirmojoje instancijoje priimtu nuosprendžiu. Jame nurodyta, kad prašomas perduoti asmuo asmeniškai dalyvavo teismui nagrinėjant bylą, kurioje priimtas nuosprendis.
4. Pagal nacionalinės teisės aktus, kuriais į nacionalinę teisę perkeltas 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (toliau – Pagrindų sprendimas)², kompetentinga Nyderlandų institucija turi atsisakyti vykdyti EAO, jei prašomas perduoti asmuo asmeniškai nedalyvavo vykstant *teisminiam nagrinėjimui, per kurį priimtas sprendimas*³, nebent susiklostytų vienas iš taikytinoje nacionalinėje nuostatoje nurodytų atvejų.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34. Šis pagrindų sprendimas buvo iš dalies pakeistas 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24).

³ Išskirta mano.

5. Neturėdamas informacijos apie tai, ar T. Tupikas dalyvavo nagrinėjant bylą apeliacinėje instancijoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar minėta sąvoka „*teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas*“ apima ir apeliacinį procesą, kuriame byla išnagrinėta iš esmės ir paliktas nepakeistas pirmosios instancijos teismo priimtas nuosprendis, kurį siekiama įvykdyti EAO.

6. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar suinteresuotojo asmens teisės į gynybą užtikrinimą reikia vertinti atsižvelgiant į baudžiamosios bylos nagrinėjimą abiejose instancijose, ar pakanka, kad šis teismas įsitikintų, jog ši teisė buvo užtikrinta pirmosios instancijos teisme.

II. Teisinis pagrindas

A. EŽTK

7. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos⁴ (toliau – EŽTK) 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamąjį kaltinimą klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per kuo trumpiausią laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. <...>“

B. Sąjungos teisė

1. Chartija

8. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnis išdėstytas taip:

„Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.

Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kiek įmanoma trumpesnę laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Kiekvienas asmuo turi turėti galimybę gauti teisinę pagalbą, būti ginamas ir atstovaujamas.

<...>“

9. Chartijos 48 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „kiekvienam, kuris kaltinamas padaręs nusikaltimą, užtikrinama teisė į gynybą“.

2. Pagrindų sprendimas

10. Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 1 dalyje EAO apibrėžiamas kaip „teisminis sprendimas, kurį išduoda valstybė narė, kad kita valstybė narė areštuotų [suiamtų] ir perduotų prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę, arba sprendimą dėl įkalinimo“.

⁴ Pasirašyta 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje.

11. 2 dalyje nurodyta: „Valstybės narės vykdo [EAO], remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pagrindų sprendimo nuostatomis.“

12. 3 dalyje numatyta, kad šis pagrindų sprendimas „nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisinius principus, įtvirtintus [ESS] 6 straipsnyje“.

13. Pagrindų sprendimo 4a straipsnis buvo įterptas Pamatiniu sprendimu 2009/299, siekiant patikslinti neprivalomo atsisakymo vykdyti EAO pagrindus, jeigu suinteresuotasis asmuo asmeniškai nedalyvavo nagrinėjant bylą:

„1. Vykdančioji teisminė institucija taip pat gali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba nutartį paskirti suėmimą, jeigu asmuo asmeniškai nedalyvavo teisminiame nagrinėjime, po kurio [per kurį] buvo priimtas tas sprendimas, išskyrus atvejus, kai Europos arešto orderyje nurodyta, kad pagal kitus išduodančiosios valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatytus procesinius reikalavimus:

a) laiku:

i) asmeniui buvo asmeniškai įteiktas teismo šaukimas ir tokiu būdu jis buvo informuotas apie numatytą teismo nagrinėjimą, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas, laiką ir vietą, arba jis kitomis priemonėmis faktiškai gavo oficialią informaciją apie numatytą teismo nagrinėjimą ir vietą tokiu būdu, kad buvo aiškiai nustatyta, jog jis žinojo apie numatytą teismo nagrinėjimą;

ir

ii) asmuo buvo informuotas, kad sprendimas gali būti priimtas, jei jis neatvyks į teismo nagrinėjimą;

arba

b) žinodamas apie numatomą teismo nagrinėjimą, asmuo įgaliojo advokatą, kurį paskyrė atitinkamas asmuo arba valstybė, jį ginti teismo nagrinėjimo metu ir tas advokatas iš tiesų jį gynė teismo nagrinėjimo metu;

arba

c) jam įteikus sprendimą ir jį aiškiai informavus apie teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas, asmuo:

i) aiškiai nurodė, kad jis neginčija sprendimo;

arba

ii) per taikomą laikotarpį nepareikalavo persvarstyti bylą arba nepateikė apeliacinio skundo;

arba

d) sprendimas asmeniui nebuvo asmeniškai įteiktas, tačiau:

i) po perdavimo jis bus nedelsiant asmeniškai įteiktas ir tas asmuo bus aiškiai informuotas apie teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas;

ir

ii) bus informuotas apie laikotarpį, per kurį jis turi reikalauti persvarstyti bylą arba pateikti apeliacinį skundą, kaip nurodyta atitinkamame Europos arešto orderyje.

2. Tuo atveju, jei Europos arešto orderis išduodamas <...> 1 dalies d punkte nustatytais sąlygomis, o atitinkamas asmuo prieš tai negavo jokios oficialios informacijos apie jo atžvilgiu pradėtą baudžiamąjį procesą, šis asmuo, pranešus jam Europos arešto orderio turinį, gali prašyti prieš jį perduodant pateikti jam teismo sprendimo kopiją. <...> tai nelaikoma oficialiu teismo sprendimo įteikimu ir nepradedami skaičiuoti terminai, taikomi reikalavimui persvarstyti bylą arba apeliacinio skundo pateikimui.

3. Tuo atveju, jei asmuo perduodamas 1 dalies d punkte nustatytais sąlygomis ir šis asmuo yra pareikalavęs persvarstyti bylą arba pateikęs apeliacinį skundą, tokio bylos persvarstymo arba apeliacinio skundo nagrinėjimo laukiančio asmens suėmimas iki šio proceso pabaigos reguliariai arba atitinkamo asmens prašymu peržiūrimas pagal išduodančios valstybės teisę. <...>“

14. Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad EAO turi būti pateikta toliau nurodyta informacija:

„<...>

c) vykdytino teismo sprendimo įrodymas, arešto orderis arba kitas tokį pat poveikį turintis vykdytinis teismo sprendimas, kuriam taikomi 1 ir 2 straipsniai;

d) nusikalstamos veikos pobūdis ir teisinė kvalifikacija <...>

<...>

f) skirta bausmė, jei yra priimtas galutinis teismo sprendimas, arba pagal išduodančiosios valstybės narės teisę skirtinų už tokią nusikalstamą veiką bausmių ribos;

<...>“

15. Pagrindų sprendimo 15 straipsnis „Perdavimo sprendimas“ suformuluotas taip:

„1. Vykdančioji teisminė institucija, laikydamosi šiame pamatiniame sprendime nustatytų terminų ir sąlygų, nusprendžia, ar asmuo turi būti perduotas.

2. Jei vykdančioji teisminė institucija mano, kad išduodančiosios valstybės narės praneštos informacijos nepakanka sprendimui dėl perdavimo priimti, ji paprašo skubiai pateikti būtiną papildomą informaciją <...>

<...>“

16. Pagrindų sprendimo priedo („Europos arešto orderis“) d punktas (Pamatiniu sprendimu 2009/299 padarius pakeitimą) suformuluotas taip:

- „d) Nurodoma, ar asmuo asmeniškai dalyvavo teisiniame nagrinėjime, po kurio buvo priimtas sprendimas:
1. Taip, asmuo asmeniškai dalyvavo teisiniame nagrinėjime, po kurio buvo priimtas sprendimas
  2. Ne, asmuo asmeniškai nedalyvavo teisiniame nagrinėjime, po kurio buvo priimtas sprendimas
  3. Jei pažymėjote 2 punkto langeli, patvirtinkite vieną iš šių papunkčių:
    - 3.1a. asmeniui buvo asmeniškai ... (metai / mėnuo / diena) įteiktas teismo šaukimas ir tokiu būdu jis buvo informuotas apie numatytą teismo nagrinėjimą, po kurio buvo priimtas sprendimas, laiką ir vietą, ir asmuo buvo informuotas, kad sprendimas gali būti priimtas, jei jis neatvyks į teisminį nagrinėjimą;
ARBA
    - 3.1b. asmeniui nebuvo asmeniškai įteiktas teismo šaukimas, tačiau jis kitomis priemonėmis faktiškai gavo oficialią informaciją apie numatytą teismo nagrinėjimą, po kurio buvo priimtas sprendimas, laiką ir vietą tokiu būdu, kad buvo aiškiai nustatyta, jog jis žinojo apie numatytą teisminį nagrinėjimą, ir asmuo buvo informuotas, kad sprendimas gali būti priimtas, jei jis neatvyks į teisminį nagrinėjimą;
ARBA
    - 3.2. žinodamas apie numatomą teisminį nagrinėjimą, asmuo įgaliotoj advokatą, kurį paskyrė atitinkamas asmuo arba valstybė, jį ginti teismo nagrinėjimo metu, ir tas advokatas iš tiesų jį gynė teismo nagrinėjimo metu;
ARBA
    - 3.3. ... m. ... d. (metai / mėnuo / diena) asmeniui įteiktas sprendimą ir jį aiškiai informavus apie teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant pasitelkus naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas, asmuo:
      - aiškiai nurodė, kad jis neginčia šio sprendimo;
ARBA
      - per taikomą laikotarpį nepareikalavo persvarstyti bylą arba nepateikė apeliacinio skundo;
ARBA
    - 3.4. sprendimas asmeniui nebuvo įteiktas asmeniškai, tačiau
      - sprendimas asmeniui bus asmeniškai įteiktas nedelsiant po perdavimo, ir
      - asmeniui įteiktas sprendimą, jis bus aiškiai informuotas apie teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas, ir
      - asmuo bus informuotas apie laikotarpį, per kurį jis turi prašyti persvarstyti bylą arba pateikti apeliacinį skundą; šis laikotarpis yra ... dienų.
  4. Jei pažymėjote 3.1b, 3.2 ar 3.3 papunkčio langeli, prašau pateikti informaciją apie tai, kaip buvo įvykdyta atitinkama sąlyga:

C. Nyderlandų teisė

17. 2004 m. balandžio 29 d. *Overleveringswet* (Įstatymas dėl perdavimo) (Stb. 2004, Nr. 195; toliau – OLW) Pagrindų sprendimas perkeltas į Nyderlandų teisę. 12 straipsnyje numatyta, kad „asmens perdavimas negalimas, jei Europos arešto orderiu siekiama vykdyti teismo sprendimą, o kaltinamasis asmeniškai nedalyvavo nagrinėjant bylą, kai buvo priimtas minėtas sprendimas, išskyrus atvejus, kai Europos arešto orderyje nurodyta, kad laikantis jį išdavusios valstybės narės procesinių reikalavimų“ susiklosto viena iš keturių toje pačioje nuostatoje aprašytų situacijų. Šios situacijos aprašytos OLW 12 straipsnio a–d punktuose ir atitinka Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a–d punktus.

18. OLW 2 priedo D punktas „OLW 2 straipsnio 2 dalyje nurodyto Europos arešto orderio pavyzdys“ atitinka Pagrindų sprendimo priedo d punktą.

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

19. 2017 m. vasario 22 d. *officier van justitie bij de rechtbank* (prokuroras prie apylinkės teismo, Nyderlandai) pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui prašymą dėl 2017 m. vasario 14 d. Klaipėdos apygardos teismo (Lietuva) išduoto EAO vykdymo.

20. Šis EAO išduotas dėl Lietuvos piliečio T. Tupiko suėmimo ir perdavimo, kad Lietuvoje būtų įvykdyta vienu metų ir keturių mėnesių laisvės atėmimo bausmė.

21. EAO nurodyta, kad 2016 m. rugpjūčio 26 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas priėmė vykdytiną apkaltinamąjį nuosprendį dėl dviejų nusikalstamų veikų. Jame patikslinta, kad T. Tupikas apskundė šį nuosprendį apeliacine tvarka ir kad 2016 m. gruodžio 8 d. nutartimi Klaipėdos apygardos teismas šį skundą atmetė.

22. T. Tupikas asmeniškai dalyvavo nagrinėjant bylą pirmojoje instancijoje.

23. EAO nepateikta informacijos apie apeliacinį procesą, būtent ar T. Tupikas dalyvavo nagrinėjant bylą apeliacinėje instancijoje, o jeigu nedalyvavo, ar apeliaciniame procese buvo įvykdytos viename iš Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a–d punktų nurodytos sąlygos.

24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tokiu atveju Pagrindų sprendimas taikytinas tik procesui pirmojoje instancijoje, ar ir apeliaciniame procesui.

25. Šiomis aplinkybėmis *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar apeliacinis procesas,

- kuriame byla buvo nagrinėjama iš esmės ir
- per kurį dėl asmens buvo priimtas (naujas) apkaltinamasis nuosprendis ir (arba) paliktas nepakeistas pirmojoje instancijoje paskelbtas apkaltinamasis nuosprendis,
- o EAO išduotas tam, kad būtų vykdomas šis apkaltinamasis nuosprendis,

yra „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] priimtas sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo <...> 4a straipsnio 1 dalį?“

IV. Dėl prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros Teisingumo Teisme

26. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašė šį prašymą nagrinėti pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

27. Grįsdamas šį prašymą šis teismas nurodė, kad pateiktas klausimas susijęs su Pagrindų sprendimo, patenkančio į SESV trečiosios dalies V antraštinės dalies taikymo sritį, išaiškinimu. Jis taip pat pažymėjo, kad T. Tupikas laikomas suimtas Nyderlanduose, kol laukiama sprendimo dėl jo perdavimo. Skubus Teisingumo Teismo atsakymas turėtų tiesioginę ir lemiamą įtaką šio asmens suėmimo trukmei.

28. 2017 m. birželio 8 d. Teisingumo Teismo penktoji kolegija nusprendė patenkinti šį prašymą.

29. Rašytines pastabas pateikė pareiškėja pagrindinėje byloje *Openbaar Ministerie* (prokuratūra, Nyderlandai), atsakovas pagrindinėje byloje T. Tupikas, Nyderlandų vyriausybė ir Europos Komisija. 2017 m. liepos 11 d. įvykusiame posėdyje žodines pastabas pateikė prokuratūra, T. Tupikas, Nyderlandų ir Lietuvos vyriausybės, Komisija.

V. Analizė

30. Šios analizės struktūra bus tokia, kaip nurodyta toliau. Pirmiausia išsiaiškinsiu tikslų šios bylos dalyką (A). Tada analizuosiu tokį prejudicinį klausimą, koks jis tiesiogiai pateiktas (B). Pritaikęs šios analizės rezultatus šiai bylai, taip pat nagrinėsiu Pagrindų sprendimo 4a straipsnyje numatyto neprivalomo atsisakymo perduoti pagrindo, kuris pagal Nyderlandų teisės aktus, kuriais Pagrindų sprendimas buvo perkeltas į nacionalinę teisę, tapo privalomas, pobūdį (C).

A. Pirminės pastabos

31. Teisė į veiksmingą teisinę gynybą, teisė į gynybą ir teisė į teisingą bylos nagrinėjimą atitinkamai įtvirtintos Chartijos 47 straipsnyje ir 48 straipsnio 2 dalyje.

32. Pagal su Chartija susijusius išaiškinimus šių nuostatų reikšmė ir taikymo sritis yra tokia pati kaip ir EŽTK 6 straipsnio, kuriuo užtikrinama teisė į veiksmingą teisės į gynybą įgyvendinimą. Tai netrukdo Sąjungos teisėje numatyti platesnės apsaugos pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį⁵.

33. Kitaip tariant, tarp EŽTK numatytų apsaugos standartų ir Sąjungos teisėje numatytų apsaugos standartų turi būti minimali paralelė. Šioje byloje šis siekis matyti, be kita ko, iš Pagrindų sprendimo preambulės⁶ ir 1 straipsnio 3 dalies⁷, taip pat iš Pamatinio sprendimo 2009/299 preambulės⁸ ir 1 straipsnio 2 dalies.

34. Kaip priminta Pamatinio sprendimo 2009/299 1 konstatuojamojoje dalyje, teisė į teisingą bylos nagrinėjimą apima kaltinamojo teisę asmeniškai dalyvauti nagrinėjant bylą⁹. Vis dėlto ši teisė nėra absoliuti ir „tam tikromis aplinkybėmis kaltinamasis gali laisva valia, tiesiogiai arba netiesiogiai, tačiau aiškiai atsisakyti tos teisės“¹⁰.

35. Dėl apeliacinio proceso Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) yra patvirtinęs, kad pagal EŽTK 6 straipsnį nagrinėjant baudžiamąsias bylas neprivaloma apeliacinė instancija¹¹.

5 Dėl Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčio žr. mano išvadą byloje *Dworzecki* (C-108/16 PPU, EU:C:2016:333, 74 punktą).

6 Žr. 12 konstatuojamąją dalį, pagal kurią šis pagrindų sprendimas „grindžiamas pagarba pagrindinėms teisėms ir principams, kurie pripažįstami [ESS] 6 straipsnyje ir kurie atsispindi Chartijoje <...>“.

7 Taip pat žr. 2016 m. gegužės 24 d. Sprendimą *Dworzecki* (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 37 punktą).

8 Žr. Pamatinio sprendimo 2009/299 1, 4 ir 8 konstatuojamąsias dalis.

9 Žr. 1985 m. vasario 12 d. EŽTT sprendimo *Colozza prieš Italiją*, CE:ECHR:1985:0212JUD 000902480, 27 punktą, ir 1993 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Poitrimol prieš Prancūziją*, CE:ECHR:1993:1123JUD001403288, 35 punktą.

10 Žr. Pamatinio sprendimo 2009/299 1 konstatuojamąją dalį. Žr. 2009 m. birželio 9 d. EŽTT sprendimo *Strzalkowski prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2009:0609JUD 003150902, 40–42 punktus ir 2006 m. kovo 1 d. Sprendimo *Sejdovic prieš Italiją*, CE:ECHR:2006:0301JUD 005658100, 82 punktą. Taip pat žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimą *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 49 punktą). Dėl kitų aplinkybių taip pat žr. 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimą *Hypoteční banka* (C-327/10, EU:C:2011:745, 50–53 punktai), 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *G* (C-292/10, EU:C:2012:142, 48 ir paskesni punktai) ir 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Trade Agency* (C-619/10, EU:C:2012:531, 55 punktą).

11 2009 m. vasario 18 d. EŽTT sprendimo *Andrejewa prieš Latviją*, CE:ECHR:2009:0218JUD005570700, 97 punktą. Dviejų instancijų baudžiamojo proceso reikalavimas įtvirtintas 1984 m. lapkričio 22 d. Strasbūre pasirašyto EŽTK 7 protokolo 2 straipsnyje. Vis dėlto iki šiol šį protokolą yra ratifikavusios ne visos valstybės narės. Šiuo klausimu taip pat žr. generalinio advokato P. Cruz Villalón išvadą byloje *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2012:340, 71–74 punktai).

36. Tačiau jeigu apeliacinis procesas yra numatytas, jame turi būti užtikrinamos EŽTK 6 straipsnyje numatytos garantijos¹², o EŽTK 6 straipsnio taikymo taisyklės apeliaciniame procese priklauso nuo atitinkamo apeliacinio proceso ypatumų¹³.

37. Taigi, jeigu yra numatytos dvi baudžiamosios bylos nagrinėjimo instancijos, tai, kad suinteresuotasis asmuo galėjo pasinaudoti savo teise į gynybą pirmojoje instancijoje, neleidžia daryti išvados, kad buvo visiškai užtikrintos EŽTK 6 straipsnio garantijos¹⁴.

38. Priminus šias aplinkybes, reikėtų pažymėti, kad ši byla tiesiogiai *nesusijusi* su teise pateikti apeliacinį skundą. Neginčijama, kad galimybė pateikti apeliacinį skundą T. Tupikui buvo *suteikta* ir kad jis pats ja *pasinaudojo*. Šioje byloje pateikto prejudicinio klausimo esmė yra tarpusavio pripažinimas, atsižvelgiant į Pagrindų sprendimo veikimo kontekstą, jeigu yra remiamasi 4a straipsnyje numatytu neprivalomo atsisakymo perduoti pagrindu. Tiksliau reikia išaiškinti šios nuostatos pirmame sakinyje vartojamą sąvoką „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“.

39. Aiškindamas sąvoką „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“, Teisingumo Teismas privalo nepamiršti šių iš pagrindinių teisių kylančių garantijų ir jų laikytis. Vis dėlto pabrėžiu, kad šios analizės tikslas *nėra* nustatyti, kad teisė pateikti apeliacinį skundą kyla iš Sąjungos teisės.

B. Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikto klausimo

40. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia nustatyti, ar nagrinėdamas suinteresuotojo asmens procesinių teisių užtikrinimą vykstant „teisminiam nagrinėjimui, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“, jis turi atsižvelgti į procesą pirmojoje instancijoje, ar į procesą apeliacinėje instancijoje. Kaip nurodo minėtas teismas, jei reikia atsižvelgti tik į procesą pirmojoje instancijoje, EAO bus vykdomas, nes T. Tupikas šiame procese dalyvavo asmeniškai. Tačiau jeigu reikėtų atsižvelgti į apeliacinį procesą, teismas turėtų išnagrinėti šio kompetentingame Lietuvos teisme vykusio apeliacinio proceso aplinkybes. Iš tiesų apie šį apeliacinį procesą nėra jokios informacijos, išskyrus tai, kad T. Tupikas pateikė apeliacinį skundą ir jį išnagrinėjus pirmosios instancijos teismo sprendimas buvo paliktas nepakeistas.

41. Remdamasis EŽTT jurisprudencija ir sisteminiu Pagrindų sprendimo aiškinimu (atsižvelgiant konkrečiai į jo 4a straipsnio c ir d punktų formuluotes) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad jeigu apeliaciniame procese byla nagrinėjama iš esmės (įskaitant kaltės arba bausmės klausimą), sąvoka „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“ šį procesą apima. Tačiau taip nėra, jeigu apeliacinės instancijos teismas priima sprendimą tik dėl teisės klausimų, kaip yra nagrinėjant kasacinį skundą.

12 2000 m. spalio 26 d. EŽTT sprendimo *Kudla prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2000:1026JUD 00302109, 122 punktas; 2017 m. vasario 14 d. Sprendimo *Hokkelling prieš Nyderlandus*, CE:ECHR:2017:0214JUD 003074912, 56 ir 58 punktai; 2009 m. vasario 18 d. Sprendimo *Andrejewa prieš Latviją*, CE:ECHR:2009:0218JUD005570700, 97 punktas. Dėl kasacinio proceso taip pat žr. 1970 m. sausio 17 d. EŽTT sprendimo *Delcourt prieš Belgiją*, CE:ECHR:1970:0117JUD 000268965, 25 punktą.

13 Kaip nurodė EŽTT, be kita ko, turint omenyje jo nagrinėtus klausimus ir jų svarbą apeliantui, reikia atsižvelgti į apeliacinio teismo atliekamą vaidmenį ir į tai, kaip yra ginama teisė į gynybą. 2006 m. spalio 18 d. EŽTT sprendimo *Hermi prieš Italiją*, ECLI:CE:ECHR:2006:1018JUD001811402, 62 punktas; 2009 m. liepos 21 d. Sprendimo *Seliwiak prieš Lenkiją*, ECLI:CE:ECHR:2009:0721JUD000381804, 54–64 punktai; 2009 m. birželio 9 d. Sprendimo *Sobolewski prieš Lenkiją*, ECLI:CE:ECHR:2009:0609JUD001984707, 33–44 punktai; 2009 m. birželio 9 d. Sprendimo *Strzalkowski prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2009:0609JUD003150902, 39–55 punktai; 1993 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Kremzow prieš Austriją*, ECLI:CE:ECHR:1993:0921JUD001235086, 67 punktas; 2002 m. liepos 26 d. Sprendimo *Mestah prieš Prancūziją*, ECLI:CE:ECHR:2002:0726JUD003291196, 41 punktas; 2013 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Zahirović prieš Kroatiją*, ECLI:CE:ECHR:2013:0425JUD005859011, 54–57 punktai.

14 Šiuo klausimu žr. 2017 m. vasario 14 d. EŽTT sprendimo *Hokkelling prieš Nyderlandus*, CE:ECHR:2017:0214JUD 003074912, 57 ir 58 punktus.

42. T. Tupikas iš esmės pritaria prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo siūlomam atsakymui į prejudicinį klausimą. Vis dėlto jis pabrėžia svarbą, kurią reikia suteikti teisės į gynybą užtikrinimui taip pat ir apeliaciniame procese, jei toks procesas yra numatytas.

43. Prokuratūra pažymi, kad dėl vykdytino teismo sprendimo, kurio kaip EAO pagrindo reikalaujama iš šių orderių išdavusių teisminių institucijų, praktika yra įvairi: tai gali būti pirmosios instancijos teismo, apeliacinės instancijos teismo arba šių abiejų teismų sprendimai. Taigi būtent išduodančiosios institucijos sprendimas lemia, ką konkrečiai reiškia „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“. Prokuratūros nuomone, šis procesas gali apimti apeliacinį procesą, per kurį buvo iš naujo išnagrinėtas kaltės klausimas. Jei pirmojoje instancijoje vykęs procesas neatitinka Pagrindų sprendimo 4a straipsnio sąlygų, tačiau apeliacinis procesas šias sąlygas atitinka, perdavimas gali būti leidžiamas.

44. Nyderlandų vyriausybės nuomone, sąvoka „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“ neapima prejudiciniame klausime apibūdinto apeliacinio proceso. Jos nuomone, vykdančioji teisminė institucija turi atlikti nagrinėjimą atsižvelgdama į išduodančiosios institucijos pateiktą vykdytiną teismo sprendimą. Vykdančioji institucija neprivalo tikrinti pirmesnių baudžiamųjų procesų, nes kitaip gali būti pažeistas tarpusavio pripažinimo principas. Šioje byloje vykdančioji teisminė institucija turi tik patikrinti teismo sprendimą, kuriuo remiantis išduotas EAO. Ji neturi nagrinėti apeliacinio proceso.

45. Per posėdį Airijos vyriausybė pasiūlė į pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti neigiamai, nurodydama, kad šiomis aplinkybėmis reikšmę turi tik pirmojoje instancijoje priimtas teismo sprendimas. Ši vyriausybė grindė savo poziciją, be kita ko, Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies c ir d punktais ir 5 straipsnio 1 dalimi (versija iki Pamatiniu sprendimu 2009/299 padarytų pakeitimų).

46. Lietuvos vyriausybė per posėdį teigė, kad sąvoka „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“ turi būti aiškinama plačiai. Šios vyriausybės teigimu, kontrolė pagal Pagrindų sprendimo 4a straipsnį negali apsiriboti pirmojoje instancijoje priimtu sprendimu, jeigu bylos faktinės aplinkybės iš naujo išnagrinėtos paskesniame aukštesnės instancijos priimtame sprendime.

47. Komisija tvirtina, kad sąvoka „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“ apima apeliacinį procesą, apie kurį kalbama pagrindinėje byloje. Tai lemia būtinybę užtikrinti procesines teises, jeigu numatytas apeliacinis procesas. Be to, Komisija remiasi Direktyvos (ES) 2016/343¹⁵, kuria suderinamos teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme garantijos, nuostatomis. Ji daro išvadą, kad apeliacinį procesą, per kurį priimtu galutiniu sprendimu suinteresuotasis asmuo pripažintas kaltu ir jam paskirta laisvės atėmimo bausmė, turi būti galima patikrinti atsižvelgiant į Pagrindų sprendimo 4a straipsnyje numatytą atsisakymo perduoti pagrindą.

48. Pristatęs šalių pozicijas, dabar išnagrinėsiu, kaip reikia suprasti sąvoką „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies pirmą sakinį. Šiuo tikslu pirmiausia analizuosiu vykdytino teismo sprendimo sąvoką (1), o tada apeliacinio proceso poveikį, jeigu toks procesas vyksta (2).

1. Vykdytino teismo sprendimo sąvoka

49. Iš Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punkto ir jo priedo b punkto 2 papunkčio matyti, kad išduodančioji teisminė institucija turi nurodyti „vykdytiną teismo sprendimą“, kuriuo remiantis išduotas EAO.

¹⁵ 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo (OL L 65, 2016, p. 1).

50. Mano nuomone, tai yra teismo sprendimas, kurį vykdant pagal nacionalinę teisę leidžiama vykdyti laisvės atėmimo bausmę.

51. Tai, ką *in concreto* reiškia toks teismo sprendimas, leidžia nustatyti du kintamieji.

52. *Pirmas* kintamasis, kaip iš esmės pažymi prokuratūra ir Nyderlandų vyriausybė, nurodo baudžiamojo proceso organizavimą atitinkamoje valstybėje narėje. Šiomis aplinkybėmis reikia kelti klausimą, ar pagal taikytiną proceso teisę suteikiama galimybė pateikti apeliacinį skundą, kurį nagrinėjant būtų išsamiai išnagrinėta bylos esmė, įskaitant kaltės ar paskirtos bausmės nagrinėjimą¹⁶.

53. *Antras* kintamasis yra konkretaus atvejo aplinkybės. Reikia išnagrinėti, ar apeliacinis skundas tikrai buvo pateiktas ir koks buvo jo poveikis pirmojoje instancijoje priimtam teismo sprendimui. Jei apeliacinis skundas buvo pateiktas, pagal taikytiną nacionalinę teisę nustatoma, kuris sprendimas yra vykdytinas – priimtas pirmojoje instancijoje, ar priimtas apeliacinėje instancijoje.

54. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad pagal Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą vykdytinu teismo sprendimu laikomas sprendimas, kuriuo kompetentingoms valdžios institucijoms pagal taikytiną nacionalinę teisę suteikiama galimybė užtikrinti suinteresuotajam asmeniui paskirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymą. Kuris tai teismo sprendimas, konkrečiu atveju priklausys nuo valstybės narės proceso sistemos ir nuo to, kaip suinteresuotasis asmuo ja pasinaudojo (ar kaip ja pasinaudota suinteresuotojo asmens atžvilgiu).

2. Dėl teismo sprendimo pateiktas apeliacinis skundas

55. Sąvoką „vykdytinas teismo sprendimas“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą, reikia skirti nuo sąvokos „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“, kaip ji suprantama pagal minėto Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies pirmą sakinį.

56. Kaip per posėdį pabrėžė Komisija, pastaroji sąvoka apima visas baudžiamosios bylos nagrinėjimo iš esmės, t. y. kai nagrinėjami kaltės arba bausmės klausimai, stadijas.

57. Tačiau manau, kad, atsižvelgiant į EAO formos struktūrą ir logiką, išduodančioji teisminė institucija turi pateikti informaciją apie tą proceso stadiją, kurioje apkaltinamasis nuosprendis tapo vykdytinas nedelsiant. Todėl vykdančioji teisminė institucija turi įsitikinti, kad laikomasi Pagrindų sprendimo 4a straipsnio sąlygų, kiek tai susiję tik su *paskutine proceso stadija*, kurioje byla buvo išnagrinėta iš esmės, kaip tai suprantama minėtu aspektu.

58. Reikėtų priminti, kad pagal Pamatinio sprendimo 2009/299 1 straipsnį draudimu pripažinti asmenį kaltu *in absentia* siekiama apsaugoti suinteresuotojo asmens teisės į gynybą veiksmingumą.

59. Pagrindiniai tokio nagrinėjimo elementai yra: i) suinteresuotojo asmens žinojimas, kad vyksta procesas, ir ii) suinteresuotojo asmens galimybė veiksmingai gintis ir pateikti visus sau palankius argumentus, susijusius su bylos *esme*, t. y. *kaltės* arba *bausmės* klausimu.

¹⁶ EŽTT yra patikslinęs, kad „teismo sprendimu“ pagal EŽTK 5 straipsnio 1 dalies a punktą reikia laikyti <...> ir asmens pripažinimą kaltu, kai pagal teisės aktus nustatyta, kad padaryta nusikalstama veika, <...> ir bausmės ar kitos laisvės atėmimo priemonės skyrimą <...> (2013 m. spalio 21 d. EŽTT sprendimas *Del Rio Prada prieš Ispaniją*, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, 123 punktas). Sprendime *Kremzow prieš Austriją* EŽTT konstatavo, jog teisingas bylos nagrinėjimas reiškia, kad pareiškėjas turi teisę dalyvauti nagrinėjant apeliacinę bylą, nes ji gali sukelti reikšmingų pasekmių skirtingos bausmės dydžiui (1993 m. rugsėjo 21 d. EŽTT sprendimas *Kremzow prieš Austriją*, CE:ECHR:1993:0921JUD001235086, 67 punktas).

60. Kalbant apie šį antrą aspektą, būtina, kad suinteresuotasis asmuo galėtų visapusiškai remtis savo teisėmis paskutinėje baudžiamosios bylos nagrinėjimo stadijoje, kurioje priimtas vykdytinas sprendimas. Praktiškai tai gali būti i) procesas pirmojoje instancijoje, jei konkrečioje proceso sistemoje nesuteikiama galimybė pateikti apeliacinį skundą dėl su bylos esme susijusių klausimų visumos arba jei tokia galimybė egzistuoja nepateikus apeliacinio skundo, arba ii) procesas apeliacinėje instancijoje, jei pateikiamas apeliacinis skundas ir jei pagal taikytiną teisę galima nagrinėti visus su bylos esme susijusius klausimus¹⁷.

61. Vykdančioji teisminė institucija, laikydama si Pagrindų sprendimo 4a straipsnio taisyklių, tikrina bylos, kurią nagrinėjant suinteresuotasis asmuo nedalyvavo, aplinkybes būtent tos proceso stadijos, kurioje buvo priimtas vykdytinas teismo sprendimas, atžvilgiu.

62. Jeigu kalbėtume apie apeliacinį procesą, kuriame nagrinėjami visi su bylos esme susiję klausimai, remiantis tuo, kas išdėstyta, būtų galima konstatuoti, kad jeigu suinteresuotasis asmuo dalyvavo nagrinėjant bylą ne pirmojoje, o apeliacinėje instancijoje, darytina išvada, kad jis asmeniškai dalyvavo vykstant teisminiam nagrinėjimui, per kurį buvo priimtas sprendimas, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 4a straipsnį. Priešingu atveju, jeigu suinteresuotasis asmuo dalyvavo nagrinėjant bylą pirmojoje, bet ne apeliacinėje instancijoje, galima atsisakyti vykdyti EAO, jei vykdančioji teisminė institucija konstatuoja, kad konkrečiu atveju nebuvo užtikrintos asmens procesinės teisės, nebent susiklostė vienas iš Pagrindų sprendimo 4a straipsnio a–d punktuose nurodytų atvejų.

63. Tokioje situacijoje yra reikšmingas Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies d punkte aprašytas atvejis: sprendimas suinteresuotajam asmeniui nebuvo asmeniškai įteiktas, tačiau jis bus aiškiai informuotas apie teisę „į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant [atsižvelgiant į] naujus įrodymus, o po šio proceso [šiam procese] pirminis sprendimas gali būti panaikintas“.

64. Be to, reikia pažymėti tarpusavio pasitikėjimo principo svarbą šiomis aplinkybėmis¹⁸. Pagrindų sprendimu nustatytas teismų bendradarbiavimo mechanizmas neveiktų, jei vykdančioji teisminė institucija turėtų atlikti daug darbo reikalaujantį nagrinėjimą, siekdama patikrinti, ar suinteresuotojo asmens procesinės teisės buvo užtikrintos kiekvienoje proceso stadijoje. Manau, norint užtikrinti, kad sistema veiktų, būtina, kad teisės į gynybą užtikrinimo kontrolė apsiribotų paskutine proceso stadija, po kurios laisvės atėmimo bausmė gali būti vykdoma nedelsiant. Ankstesnėms stadijoms taikomas tarpusavio pasitikėjimo principas. Tai reiškia, kad vykdančioji teisminė institucija turi pasitikėti išduodančiosios teisminės institucijos valstybės narės teismų sistemos gebėjimu ištaisyti galimus ankstesnius proceso trūkumus.

65. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad apeliacinis procesas, kuriame buvo nagrinėjami kaltės arba bausmės klausimai, yra „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies pirmą sakinį. Būtent šioje proceso stadijoje apkaltinamasis nuosprendis, kuriuo grindžiamas EAO, tampa vykdytinas. Todėl vykdančioji teisminė institucija, spręsdama dėl Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalyje numatyto neprivalomo atsisakymo perduoti pagrindo taikymo, turi įsitikinti, ar buvo užtikrintos suinteresuotojo asmens procesinės teisės, atsižvelgdama būtent į šią proceso stadiją.

17 Reikėtų pridurti, kad paskesni procesai, kurie laikomi „ypatingo“ pobūdžio teisių gynimo priemonėmis, pavyzdžiui, kasacinio skundo arba konstitucinio skundo nagrinėjimas, iš esmės nepatenka į teismo nagrinėjimo, per kurį buvo priimtas vykdytinas teismo sprendimas, sąvoką. Taip yra todėl, kad galimai pradėjus tokį procesą iš esmės nėra galimybės nei išnagrinėti visų bylos esmės klausimų, nei atidėti suinteresuotajam asmeniui skirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymo. Atsižvelgiant į tai, vykstant šiems procesams visada būtina laikytis EŽTK 6 straipsnio reikalavimų (2006 m. spalio 18 d. EŽTT sprendimo *Hermi prieš Italiją*, ECLI:CE:ECHR:2006:1018JUD001811402, 60 ir 61 punktai. Taip pat žr. 2009 m. kovo 20 d. EŽTT sprendimo *Gorou prieš Graikiją*, ECLI:CE:ECHR:2009:0320JUD001268603, 41 punktą ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimo *Papaioannou prieš Graikiją*, ECLI:CE:ECHR:2016:0602JUD001888015, 45 punktą).

18 2013 m. vasario 26 d. Sprendimas *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 62 ir 63 punktai).

C. Ši byla ir neprivalomas atsisakymo perduoti pagrindo pobūdis pagal Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalį

66. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad Klaipėdos miesto apylinkės teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, 2016 m. rugpjūčio 26 d. dėl T. Tupiko priėmė apkaltinamąjį nuosprendį. Taip pat nurodyta, kad T. Tupikas dėl šio nuosprendžio pateikė apeliacinį skundą ir kad Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. gruodžio 8 d. nutartimi šį skundą atmetė. EAO nepateikta daugiau informacijos apie tai, kaip vyko apeliacinis procesas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo nežinantis, ar T. Tupikas dalyvavo nagrinėjant bylą šioje instancijoje, o jeigu ne, ar yra įvykdyta kuri nors iš Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose nurodytų sąlygų.

67. Iš visos turimos informacijos (kurią turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) matyti, kad T. Tupikas dalyvavo nagrinėjant bylą pirmojoje instancijoje. Tai, kad T. Tupikas pateikė apeliacinį skundą, įrodo, kad jis turėjo žinoti apie pirmojoje instancijoje priimtą sprendimą.

68. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jam trūksta informacijos apie apeliacinį procesą, būtent ar T. Tupikas jame dalyvavo asmeniškai, ar nedalyvavo.

69. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų faktinių aplinkybių atrodytų, kad T. Tupikas turėjo žinoti apie apeliacinį procesą, nes jis pats pateikė apeliacinį skundą. Žinoma, toks žinojimas savaime negarantuoja, kad T. Tupikas buvo tinkamai pakviestas į šiuo tikslu surengtą teismo posėdį ar posėdžius. Taigi sprendimą dėl to, ar tokiomis faktinėmis aplinkybėmis buvo užtikrintos jo procesinės teisės, turi priimti vykdančioji teisminė institucija. Jeigu ši institucija taiko Pagrindų sprendimo 4a straipsnyje numatytą neprivalomo atsisakymo vykdyti EAO pagrindą, remdamasi Pagrindų sprendimo 15 straipsnio 2 dalimi ji turi pareikalauti papildomos naudingos informacijos šiuo klausimu.

70. Dėl šių konkrečių faktinių aplinkybių turiu išnagrinėti kitą šioje byloje iškilusią problemą, t. y. probleminį Pagrindų sprendimo 4a straipsnio perkėlimą į nacionalinę teisę.

71. Pirma, pažymiu, kad 4a straipsnis grindžiamas logika, kuri nurodyta toliau.

72. Pagal Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą bendrą taisyklę valstybės narės *privalo* vykdyti EAO „remdamasi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamasi šio pagrindų sprendimo nuostatomis“.

73. 4a straipsnio 1 dalyje numatyta *galimybė* atsisakyti vykdyti EAO, jeigu suinteresuotasis asmuo asmeniškai nedalyvavo nagrinėjant bylą, kurioje priimtas sprendimas. Ši galimybė nevykdyti EAO turi būti grindžiama vykdančiosios teisminės institucijos atliktu kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybių išnagrinėjimu.

74. Nevykdymo galimybės nebelieka, jeigu vykdančioji teisminė institucija nustato, kad konkretus atvejis atitinka vieną iš Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose išvardytų situacijų. Tokiu atveju atsisakymas vykdyti EAO negalimas ir *pareiga* perduoti suinteresuotąjį asmenį vėl tampa taisykle.

75. Antra, pažymėtina, kad nacionalinės teisės aktais, kurie aptarti sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą (t. y. OLW 12 straipsniu), pakeičiama Pagrindų sprendimo logika, nes „*galimybė* nevykdyti, *išskyrus* a–d punktuose nurodytus atvejus“, pakeista „*pareiga* nevykdyti, *nebent* susiklosto a–d punkte nurodyti atvejai“.

76. Trečia, taip perkėlus Pagrindų sprendimo 4a straipsnį į nacionalinę teisę keturių galimybės nevykdyti EAO, jeigu suinteresuotasis asmuo nedalyvavo nagrinėjant bylą, kurioje priimtas sprendimas, išimčių sąrašas pakeistas *baigtiniu* sąrašu situacijų, kurioms esant vykdančioji institucija gali *tik* vykdyti EAO, jei suinteresuotasis asmuo asmeniškai nedalyvavo vykstant teismiam nagrinėjimui.

77. Manau, kad dėl tokio perkėlimo į nacionalinę teisę vykdančiosios teisminės institucijos negali įvertinti visų konkrečios bylos faktinių aplinkybių, kad patikrintų, ar buvo užtikrintos suinteresuotųjų asmenų procesinės teisės. Pagal analogiją remdamasis išvada, kurią Teisingumo Teismas padarė dėl neprivalomo atsisakymo perduoti pagrindo pagal Pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 dalį, manau, kad vykdančioji teisminė institucija taip pat ir šios bylos aplinkybėmis turi turėti diskreciją sprendama, ar reikia atsisakyti vykdyti EAO¹⁹.

78. Todėl manau, kad OLW 12 straipsniu Pagrindų sprendimo 4a straipsnis į nacionalinę teisę perkeltas netinkamai.

79. Tokio nelankstaus perkėlimo į nacionalinę teisę sukelti sunkumai gerai matyti šioje byloje. Nacionalinis teismas negali atsižvelgti į visas individualios T. Tupiko padėties aplinkybes. Neatrodo, kad šią situaciją būtų galima priskirti kuriai nors iš Pagrindų sprendimo 4a straipsnyje numatytų kategorijų, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Vis dėlto suinteresuotasis asmuo žinojo apie pirmojoje instancijoje priimtą sprendimą ir pateikė apeliacinį skundą (taigi žinojo apie šį procesą). Be to, jei šiam asmeniui buvo tinkamai atstovaujama, sunku būtų teigti, kad nebuvo užtikrinta jo teisė į gynybą.

80. Vis dėlto tokia faktinė situacija negali būti priskirta nė vienam iš Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose numatytų atvejų. Jeigu tvirtintume, kad sąlygų, leidžiančių daryti išvadą, kad suinteresuotojo asmens (kuris nedalyvavo asmeniškai) teisė į gynybą buvo užtikrinta, sąrašas yra baigtinis, tai galėtų lemti situaciją, kai apeliacinį skundą padavęs, tačiau antrosios instancijos procese nedalyvavęs asmuo (nors jo teises gynė įgaliotas advokatas) visada galėtų pasiekti, kad remiantis nacionalinės teisės aktais būtų atsisakyta vykdyti EAO, nes jo atvejui nebūtų taikoma nė viena iš Pagrindų sprendimo 4a straipsnyje numatytų išimčių.

81. Kaip Teisingumo Teismas jau priminė byloje *Dworzecki* dėl Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje numatyto atvejo, jo 4a straipsnyje išvardyti atvejai laikytini „*neprivalomo* nepripažinimo pagrindo *privalomomis* išimtimis“. ^{Kitaip tariant, iš šios nuostatos logikos matyti}, kad gali susiklostyti ir kitokių atvejų nei aiškiai numatytieji Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose, kuriais vykdančioji teisminė institucija galėtų įsitikinti, kad buvo užtikrintos suinteresuotojo asmens procesinės teisės²⁰.

82. Galiausiai dar kartą pabrėžiu, kad Pagrindų sprendimas grindžiamas tarpusavio pripažinimo principu ir tarp valstybių narių turinčiu egzistuoti aukštu pasitikėjimo lygiu²¹. Tačiau tarpusavio pripažinimo ir tarpusavio pasitikėjimo sąvokos negali sumažinti reikšmės, kuri Sąjungos teisėje apskritai ir Pagrindų sprendime konkrečiai teikiama pagrindinių teisių, šiuo atveju – procesinių teisių, užtikrinimui²².

19 2017 m. birželio 29 d. Sprendimas *Popławski* (C-579/15, EU:C:2017:503 21–23 punktai). Taip pat žr. 2016 m. gegužės 24 d. Sprendimą *Dworzecki* (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 50–52 punktai).

20 „Vykdančioji teisminė institucija bet kuriuo atveju, net konstatavusi, kad nagrinėjama situacija nepatenka į vieną iš tokių atvejų, gali atsižvelgti į kitas aplinkybes, kuriomis remdamasi ji gali įsitikinti, kad perdavus suinteresuotąjį asmenį nebus pažeista jo teisė į gynybą.“ (2016 m. gegužės 24 d. Sprendimas *Dworzecki*, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 50 punktas)

21 2016 m. birželio 1 d. Sprendimas *Bob-Dogi* (C-241/15, EU:C:2016:385, 31–33 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

22 Pavyzdžiui, 2015 m. liepos 16 d. Sprendimas *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

83. Pagrindų sprendimo 4a straipsnis rodo Sąjungos teisės aktų leidėjo pasiektą pusiausvyrą tarp asmenų perdavimo Europos teisinėje erdvėje veiksmingumo ir vykdančiajai teisminei institucijai tenkančios kontrolės apimties. Jeigu ši institucija yra įsitikinusi, kad pagrindinės teisės buvo užtikrintos, atitinkamais atvejais atsižvelgiant į suinteresuotojo asmens elgesį, nacionalinės teisės aktai neturėtų kliudyti įgyvendinti jai tenkančios pareigos vykdyti EAO pagal Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 2 dalį.

VI. Išvada

84. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

Sąvoką „teisminis nagrinėjimas, po kurio [per kurį] buvo priimtas sprendimas“, kaip tai suprantama pagal 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos 4a straipsnio 1 dalies pirmą sakinį (redakcija po 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2009/299/TVR), reikia aiškinti kaip apimančią ir paskutinę baudžiamosios bylos nagrinėjimo stadiją, per kurią atitinkamu atveju buvo išnagrinėta bylos esmė, t. y. kaltė ar paskirta bausmė, ir per kurią priimtas sprendimas, kuriuo remiantis apkaltinamasis nuosprendis tapo vykdytinas.

Šiomis aplinkybėmis sprendimą taikyti neprivalomo atsisakymo vykdyti Europos arešto orderį pagrindą, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą, turi priimti vykdančioji teisminė institucija, kuri, atsižvelgdama į visas jai žinomas faktines aplinkybes, turi galėti įvertinti, ar buvo užtikrinta suinteresuotojo asmens teisė į gynybą.